

NBM-001-0012111

Seat No. _____

B. A. (Sem. II) (CBCS) Examination

March / April – 2017

Gujarati : Paper - 4

(ગુજરાતી વ્યાકરણ સર્જન લેખન કૌશલ-૨)

(New Course) (Elective-II)

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : (૧) કુલ પાંચ પ્રશ્નો છે.
(૨) દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

૧ નીચે આપેલા ગદ્યખંડનું વિવરણ કરો. ૧૪

“હવાડો એ શાસકવર્ગ છે. કુવો એ સમસ્ત પ્રજા છે. ગમે તેવા કાયદા અને બંધારણો ઘડો, સમસ્ત પ્રજાના ચારિત્ર્ય કરતાં શાસકવર્ગનું ચારિત્ર્ય ઊંચું હોય એમ બનવાનું નહીં, અને પ્રજા પોતાના ચારિત્ર્યથી જેટલાં સુખ સ્વાતંત્ર્યને લાયક હોય તેથી વધુ સુખ-સ્વાતંત્ર્ય ભોગવી શકશે નહીં. જે રાજ્યપ્રણાલિકામાં શાસકવર્ગ કેવળ દંડશક્તિ જ મેળવતો નથી, પણ સાથે ધન અને પ્રતિષ્ઠા પણ પ્રાપ્ત કરે છે. એમાં શાસકવર્ગનું ચારિત્ર્ય પ્રજાના ચારિત્ર્ય કરતાં વધારે હીન બને એવી અનુકૂળતાઓ હોય છે. ચારિત્ર્ય ઉન્નત થવાની અનુકૂળતાઓ હોતી નથી. અને છેવટે શાસકવર્ગ પેદા થાય છે શાસિતોમાંથી એટલે શાસિત પ્રજાના હીનતર ભાગના હાથમાં શાસન રહે એવું ધીમે ધીમે પરિણામ આવે છે. સર્વ પ્રકારની રાજ્યપ્રણાલિકાઓ સડવા માંડે છે તેવું કારણ આ છે.”

- કિશોરલાલ મશરૂવાળા

અથવા

૧ નીચે આપેલા ગદ્યખંડનું વિવરણ કરો. ૧૪

“આજના લોકતંત્રમાં જનતાનું સ્થાન સાવ નહિવત્ છે. ચૂંટણી થતાં મતદાનપેટીમાં મત નાખી આવવો, બસ એટલું જ છે. ઉમેદવારની પસંદગીનો, ઉમેદવારને અંકુશ કે નિયંત્રણમાં રાખવાનો, એમના કામનો હિસાબ લેવાને જનતાને કોઈ અધિકાર નથી. પ્રતિનિધિ જનતાના છે પણ એમનો કોઈ અધિકાર નહીં. અંકુશ નહીં. આ વિસંવાદ દૂર થવો જોઈએ. આપણું લોકતંત્ર બહું સંકુચિત આધાર સાથે ટકેલું છે. માથાના આધારે ટકેલા પિરામિડ જેવું એ છે. એટલા વાસ્તે આ પ્રકારની વ્યવસ્થાને પાયામાંથી જ બદલવાનો હું હિમાયતી છું, કરોડોની સંખ્યામાં પડેલા વેરવિખેર મતદારો રેતીના ઢગલા સમાન છે. જે કોઈ પણ રચનાનો પાયો ન બની શકે. લોકો જ્યાં એક સાથે રહે છે, જ્યાં લોકોની હિલચાલ એકસાથે થાય છે. ત્યાં જીવંત રીતે લોકશક્તિ ખંડી થવી જોઈએ. આજે જે શક્તિ કુંઠિત છે, સુતેલી છે એને જાગૃત કરવી પડશે, સંગઠિત કરવી પડશે.”

- જયપ્રકાશ નારાયણ

૨ નીચે આપેલા ગદ્યખંડનું સંક્ષેપીકરણ કરો. ૧૪

“સત્યાગ્રહ ચળવળિયાએ ઊભું કરેલું તૂત નથી. એ તો સમુદાયની ઊડી ઉત્કટતામાંથી ઉપજે ત્યારે શરૂ કરવામાં આવતું મહાયુદ્ધ છે. તેથી તો ગાંધીજી ઘણી વાર કહે છે કે સત્યાગ્રહીને લડત સહેજે સાંપડે છે... આથી જ સશસ્ત્ર સૈનિકની જેમ સત્યાગ્રહ કરનારો ગમે ત્યાંથી ભાડૂતી નથી લાવી શકાતો. અંતે તો જે સમુદાયને સીધો અન્યાય વસેલો છે, તેણે જ વિરોધી પક્ષની ટક્કર ઝીલવાની છે. બીજા તો તેને બહું બહું તો મદદ જ કરી શકે. એટલે, જો તે મૂળ સમુદાયની શક્તિ ન હોય તો તેને ઉછીની આપી લડાવી ન શકાય. સમુદાયને થયેલો અન્યાય તપાસવો, સમુદાયની શક્તિનો અંદાજ કાઢવો, તેને જરૂરી સલાહ આપવી વગેરે કામો નેતા કરી શકે અને તે તેણે જ કરવાનાં કામો છે. પરંતુ પોતાની મૂળ તાકાત જો સમુદાયમાં ન હોય, તો તાત્કાલિક તે નહિ આપી શકાય. એવે સ્થાને નેતાએ મૂંગે મોઢે રચનાત્મક કામ કરીને ધીરજથી તે ઉપજાવવી જોઈએ. આ મૂળતાકાત છે કે નથી તે નક્કી કરવા માટે નેતામાં સમતોલપણું, ધીરજ અને આવેગ પર કાબૂ રાખવાની શક્તિ હોવી જોઈએ. તે ન હોય તો નેતા સમુદાયને ખાડામાં જ નાખે”

- મગનભાઈ દેસાઈ

અથવા

૨ નીચે આપેલા ગદ્યખંડનું સંક્ષેપીકરણ કરો : ૧૪

“વિવિધ પ્રકારના ધર્મપ્રવર્તકો અને સુધારકો કરતાં કેળવણીકારમાં વધુ ધીરજ હોય છે. કેળવણીકારનું મુખ્યકામ દરેક માણસની અંદર રહેલા સર્જકતત્ત્વને સક્રિય બનાવવાનું છે. માણસને જીવનમાં અમુક એક જાતની જ પરિસ્થિતિનો સામનો કરવાનો આવશે એવું નથી. માણસ કોઈ પણ પરિસ્થિતિમાં મુકાય, તેનો પોતે રચનાત્મક ઉપયોગ કઈ રીતે કરી શકે એવી સ્થિતિમાં હોવો જોઈએ. સાચો કેળવણીકાર કોઈ ચોક્કસ ઉકેલો હાથમાં પકડાવતો નથી. પણ ઉકેલ શોધવાની પ્રક્રિયા માણસમાં કામ કરતી થાય એમાં મદદરૂપ બને છે. અંગ્રેજી શબ્દ એડ્યુકેશન પાછળ લેટિન મૂળનો અને સંસ્કૃત પર્યાય વિનય નો અર્થ પણ માણસના ચૈતન્યને બહાર આણવું-પ્રેરવું એ જ છે. આ કેળવણીનો કીમિયો લગભગ માતા જેવા પ્રેમ અને ધીરજ જેનામાં હોય તેવો શિક્ષક જ અજમાવી શકે. જીવનના બધા પ્રશ્નો અંતે કેળવણીના છે, એમ કેળવણીનો પ્રશ્ન અંતે શિક્ષકનો પ્રશ્ન છે.”

- ઉમાશંકર જોશી

૩ વિરામચિહ્નનો એટલે શું ? સમજાવો. ૧૪

અથવા

૩ નીચેના વાક્યોમાં યોગ્ય વિરામચિહ્નનો મૂકી ફરીથી લખો. ૧૪

- (૧) તમારું નામ શું છે.
- (૨) અરે તાજમહેલ સુંદર છે.
- (૩) ના એ હું નથી.
- (૪) શું આ વાત સાચી છે.
- (૫) કૃષ્ણાએ કહ્યું રાધા તમે ક્યાં છો
- (૬) ઓહો તમે
- (૭) તેઓ ગુજરાતી ચોપડી વાંચે છે.

- ૪ નીચે આપેલા રૂઢિપ્રયોગોના અર્થ આપો. ૧૪
- (૧) રામ રમી જવા.
 - (૨) આંખ મળી જવી.
 - (૩) દોડવું હતું ને ઢાળ આવ્યો.
 - (૪) જીવ હેઠે બેસવો.
 - (૫) બે પાંદડે થવું.
 - (૬) ફૂલાઈ જવું
 - (૭) રોટલે મોટા હોવું.

અથવા

- ૪ નીચે આપેલી કહેવતોના અર્થ આપો : ૧૪
- (૧) જેના હાથમાં એના મોમાં
 - (૨) ઝાઝા હાથ રળિયામણાં
 - (૩) કીડીને કણ ને હાથીને મણ.
 - (૪) કજીયાનું મો કાળું.
 - (૫) ઘર ફૂટે ઘર જાય.
 - (૬) મોસાળે મહેમાનને મા પીરસણી
 - (૭) જાનમાં કોઈ જાણે નહીને વરની ફૂઈ હું.

- ૫ નીચેના ચારમાંથી કોઈપણ બેના જવાબ આપો : ૧૪
- (અ) સમાસ એટલે શું ? સમજાવો.
 - (બ) તમારી સમજણમાં હોય એવાં સાત દ્વન્દ્વ સમાસના માત્ર ઉદા. લખો.
 - (ક) તમારી સમજણમાં હોય એવાં સાત ઉપપદ સમાસના માત્ર ઉદા. લખો.
 - (ડ) તમારી સમજણમાં હોય એવાં સાત તત્પુરુષ સમાસના ઉદા. લખો.